

- *Наукові повідомлення молодих учених установ НАН України (доповідачі — доктор філософії Є.В. Олейніков; кандидат хімічних наук Ю.Ю. Шлапа; доктор економічних наук О.А. Єрмакова)*
- *Про верифікацію наявного і нерозподіленого фонду надр України (доповідач — член-кореспондент НАН України С.А. Вижва)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — доктор філософських наук О.Н. Кубальський)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

17 грудня 2025 року

На початку засідання Президії НАН України 17 грудня 2025 р. президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній вручив почесні нагороди:

- відзнаку НАН України «За сприяння розвитку науки» — народному депутату України Юлії Володимирівні Тимошенко за багатолітню плідну діяльність, вагомий особистий внесок у розвиток і зміцнення наукового потенціалу України та активне сприяння утвердженню ролі науки в державі;

- Грамоту Верховної Ради України — директору Інституту електронної фізики НАН України члену-кореспонденту НАН України Ганні Миколаївні Гомонай за значний внесок у розвиток вітчизняної освіти і науки, плідну науково-педагогічну діяльність і високий професіоналізм.

Вітаючи нагороджених, А.Г. Загородній побажав їм міцного здоров'я, творчої наснаги, нових професійних здобутків та плідної праці на благо України.

* * *

Члени Президії НАН України заслухали наукові повідомлення молодих учених НАН України.

Виступ молодшого наукового співробітника відділу квантової плазмової електроніки Інституту електронної фізики НАН України доктора філософії **Євгена Володимировича Олейнікова** стосувався впровадження симуляційних технологій в експериментальні дослідження масових розподілів виходів продуктів фотоподілу ядер (докладніше див. на с. 78).

Процес поділу атомних ядер, у якому найбільш чітко проявляються структура і властивості важких ядер, викликає як теоретичний, так і практичний інтерес і пов'язаний зі створенням реакторів нового покоління, трансмутацією відпрацьованого ядерного палива, контролем обігу ядерних матеріалів, отриманням пучків з надмірною кількістю нейтронів, альтернативним виробництвом медичних радіоізоотопів.

Одним із перспективних напрямів вивчення процесу поділу є проведення експериментальних досліджень з використанням пучків фотонів, отриманих на електронних прискорювачах, для сти-

муляції реакції фотоподілу. Однак наявні експериментальні дані щодо виходів продуктів фотоподілу актинідів ^{232}Th , ^{238}U і ^{239}Pu не задовольняють потреб у плані їх використання для розвитку модельних уявлень та прикладних застосувань.

Впровадження симуляційних технологій в експериментальні дослідження масових розподілів виходів продуктів фотоподілу актинідів на електронному прискорювачі — мікротроні М-30 за граничної енергії гальмівних фотонів 17,5 МеВ дозволило встановити оптимальні параметри схеми стимуляції реакції фотоподілу зразків актинідів і, відповідно, мінімізувати внесок виходів супутніх ядерних реакцій; вперше отримати експериментальні значення відносних кумулятивних виходів продуктів, утворених у результаті фотоподілу ядер ^{232}Th , ^{238}U , ^{239}Pu ; описати експериментальні значення повних виходів важких продуктів фотоподілу зазначених ядер суперпозицією трьох гаусів (у рамках мультимодальної моделі), підтвердити наявність структури у спектрах їх масових розподілів, що пов'язано з впливом ядерних оболонок на процес формування продуктів.

Отримані експериментальні значення внесено до міжнародної бази експериментальних даних EXFOR Міжнародного агентства з атомної енергії.

В обговоренні доповіді взяли участь директор Інституту електронної фізики НАН України член-кореспондент НАН України Г.М. Гомонай; академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України М.В. Бондар; академік НАН України В.М. Локтев; президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній.

* * *

Виступ старшого наукового співробітника відділу хімії твердого тіла Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України кандидата хімічних наук **Юлії Юрїєвни Шлапи** було присвячено біоактивним наноконструкціям на основі церій діоксиду як перспективним матеріалам для захисту від оксидативного стресу та його наслідків (докладніше див. на с. 84).

Виступ доктора філософії Євгена Олейнікова

Виступ кандидата хімічних наук Юлії Шлапи

Для створення високоефективних функціональних матеріалів біомедичного призначення особливий інтерес становлять неорганічні наноматеріали з антиоксидантними властивостями. Одним із найбільш перспективних у цьому плані є нанорозмірний церій діоксид, у якому церій може легко переходити від Ce^{4+} до Ce^{3+} і навпаки, що забезпечує його виражену біоактивність. Проте для досягнення комплексного терапевтичного ефекту важливо поєднати антиоксидантні, каталітичні, сорбційні та інші функціональні властивості в одному матеріалі, що можна реалізувати, зокрема, створенням композиційних наноструктур.

Розроблено два типи оксидних наноконструкцій на основі CeO_2 , які демонструють підви-

Виступ доктора економічних наук Ольги Єрмакової

щину біоактивність порівняно з індивідуальними наночастинками: 1) на основі частинок активованого вуглецю та CeO_2 ; 2) на основі магнітних частинок Fe_3O_4 та CeO_2 .

За результатами проведених досліджень продемонстровано можливість створення багатофункціональних нанокомпозитів на основі нанорозмірного церій діоксиду, які поєднують виражену біоактивність (псевдоензиматичну, антиамілоїдну, радіопротекторну дію) з сорбційними або магнітними властивостями. Встановлені механізми синергетичної взаємодії між компонентами у нанокомпозитах відкривають перспективи для створення нових терапевтичних платформ із підвищеною ефективністю та стабільністю.

В обговоренні доповіді взяли участь завідувач відділу хімії твердого тіла Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України академік НАН України А.Г. Білоус; заступник директора з наукової роботи Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України академік НАН України С.О. Костерін; академік-секретар Відділення хімії НАН України академік НАН України П.Є. Стрижак; академік НАН України В.Г. Кошечко; академік НАН України В.М. Локтев; академік-секретар Відділення економіки НАН України академік НАН України В.М. Геєць; віцепрезидент НАН України, голова Секції хімічних і біологічних наук НАН України академік НАН України В.Г. Радченко; академік-секретар Відділення

біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України академік НАН України М.Я. Співак.

* * *

У повідомленні завідувача відділу економіко-екологічного розвитку приморських регіонів Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України» доктора економічних наук **Ольги Анатоліївни Єрмакової** йшлося про розвиток аквакультури України в сучасній парадигмі блакитної економіки, його виклики та можливості (докладніше див. на с. 89).

У доповіді, присвяченій аналізу трансформації економіки моря та ролі аквакультури в забезпеченні продовольчої безпеки і сталого розвитку України, окреслено еволюцію парадигми блакитної економіки — від ресурсно-екстрактивної моделі до інноваційної блакитної економіки 2.0, яка інтегрує відновлення морських екосистем, «зелені» технології, морську енергетику, циркулярні моделі управління та соціальні аспекти розвитку.

Особливу увагу приділено сучасному стану українського ринку риби, який характеризується високою імпортозалежністю і низькою часткою вітчизняної аквакультури, що зумовлено структурною нестійкістю аквапродовольчої системи. Висвітлено ключові диспропорції: слабкість первинного виробництва, низька рентабельність, концентрація доданої вартості у переробці та торгівлі, відсутність інвестицій в інновації.

Запропоновано системну концепцію розвитку національного сектору аквакультури через формування кластерних аквапродовольчих систем, які поєднують виробництво, переробку, логістику та науково-інноваційний потенціал. Розглянуто п'ять типів кластерних моделей: аква технопарки, інноваційно-дослідницькі аквацентри, центри сервісного обслуговування аквакультурних господарств, агроаквакультурні інтеграційні кластери та логістично-торговельні вузли. Як приклад наведено пілотний проект Blue Delta на базі ТОВ «Одеський осетринницький комплекс».

Крім того, представлено концепцію Національного дослідницького консорціуму бла-

китної економіки UKRMARI для інтеграції українських наукових та освітніх інституцій у європейські дослідницькі мережі (EMSO ERIC, JERICO-RI) та просування інноваційного розвитку галузі.

Підкреслено, що для подолання імпортозалежності, забезпечення продовольчої безпеки, технологічного оновлення, створення «зелених» робочих місць та інтеграції України в європейську систему блакитної економіки важливим є започаткування Державної програми розвитку аквакультури.

В обговоренні доповіді взяли участь головний спеціаліст відділу аналізу державної податкової політики Департаменту фінансової політики та страхування воєнних ризиків Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України Д.Ю. Шарило; академік НАН України В.Г. Кошечко; академік-секретар Відділення загальної біології НАН України академік НАН України С.О. Афанасьєв; академік-секретар Відділення економіки НАН України академік НАН України В.М. Геєць; директор Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України академік НАН України Б.В. Буркинський; директор ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова НАН України» член-кореспондент НАН України В.А. Устименко.

* * *

Далі було заслухано доповідь директора Національно-наукового інституту «Інститут геології» Київського національного університету імені Тараса Шевченка члена-кореспондента НАН України **Сергія Андрійовича Вижви** про верифікацію наявного і нерозподіленого фонду надр України (стенограму див. на с. 57).

Виконання міжнародних зобов'язань України в рамках Меморандуму з ЄС про стратегічне партнерство в сировинній галузі щодо критичних видів мінеральної сировини та за Угодою про створення Американсько-українського інвестиційного фонду відбудови має ґрунтуватися на достовірній, науково обґрунтованій оцінці мінерально-сировинної бази держави, насамперед критичних і стратегічних видів сировини.

Виступ члена-кореспондента НАН України Сергія Андрійовича Вижви

Інвентаризація національного багатства потребує сучасного наукового підходу до комплексної оцінки наявних мінеральних ресурсів, високоточних аналітичних досліджень кам'яного і кернавого матеріалу, створення технологій вилучення корисних компонентів, прогнозування кон'юнктури світових ринків мінеральної сировини, підготовки висококваліфікованих кадрів, які здатні оперативним чином реагувати на виклики сучасності.

Зазначено, що значна частина родовищ України потребує переоцінки за сучасними міжнародними стандартами. У зв'язку з цим Інститут геології Київського національного університету імені Тараса Шевченка у співпраці з профільними установами НАН України, Державною службою геології та надр України і Державною комісією України по запасах корисних копалин розпочинає роботу з верифікації розподіленого й нерозподіленого фонду надр.

Кінцевою метою цієї роботи є формування науково обґрунтованої оцінки інвестиційної привабливості родовищ, що має сприяти зміцненню ресурсної та економічної безпеки України та її інтеграції до європейських ланцюгів постачання.

Українські вчені у межах співпраці за цим напрямом оприлюднили 42 монографії з основних видів мінеральної сировини, 9 монографій з нетрадиційних видів вуглеводневої сировини, сотні публікацій у наукових журналах. Відкрито нову наукову спеціальність «еконо-

мічна геологія», за якою вже підготовлено 15 кандидатів і 4 доктори наук.

В обговоренні доповіді взяли участь заступник директора Державного комітету по запасам України доктор геологічних наук С.Ф. Литвинюк; доцент кафедри геології родовищ корисних копалин Навчально-наукового інституту «Інститут геології» Київського національного університету імені Тараса Шевченка доктор геологічних наук М.М. Курило; завідувач відділу геології та геодинаміки докембрію Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка НАН України доктор геологічних наук, професор В.М. Загнітко; академік-секретар Відділення наук про Землю НАН України академік НАН України С.Б. Шехунова; академік НАН України В.Г. Кошечко; академік-секретар Відділення економіки НАН України академік НАН України В.М. Геєць; директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я.С. Яцків; президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній.

* * *

Потім члени Президії НАН України заслухали інформацію президента НАН України академіка НАН України **Анатолія Глібовича Загороднього** про підсумки реалізації Концепції розвитку Національної академії наук України на 2021—2025 роки та підсумки держаної атестації наукових установ НАН України.

У виступі йшлося про те, що протягом 2021—2025 рр. було виконано чимало завдань, передбачених Концепцією та Планом заходів з її реалізації. Це відіграло вагомий роль у забезпеченні ефективної діяльності Академії в складних умовах війни, збереженні її науково-технічного потенціалу, його концентрації на вирішенні завдань соціально-економічного розвитку країни, підвищення обороноздатності держави, вдосконалення та реформування діяльності НАН України.

Досягнуто значних результатів у втіленні Плану заходів з реалізації Концепції, нову редакцію якого затверджено постановою Президії НАН України від 21.09.2022 № 281. Підсумки

виконання Плану обговорено на сесії Загальних зборів НАН України 6 жовтня 2025 р. Серед основних результатів слід відзначити такі.

Забезпечено високий рівень наукових досліджень, їх спрямованість на розв'язання сучасних проблем науки і техніки. Академія значною мірою переорієнтувала прикладні наукові дослідження установ на потреби оборонно-промислового комплексу та розвиток стратегічних галузей економіки. За бюджетною програмою КПКВК 6541230 реалізуються 12 пріоритетних напрямів наукових і науково-технічних робіт, спрямованих на підвищення обороноздатності та безпеки, забезпечення повоєнного відновлення країни. Розширено тематику наукових досліджень з проблем політичної консолідації українського суспільства в умовах війни та подолання її наслідків; трансформації базових, зокрема духовних, цінностей в умовах війни та миру; стабільності і змінності соціальної структури суспільства у надзвичайних умовах; міжнародного контексту боротьби України проти широкомасштабної агресії Росії; втрат людського капіталу України внаслідок війни і перспектив його відновлення; продовольчої безпеки України в умовах сучасних екзистенційних викликів тощо.

Істотно посилено інноваційну діяльність, наукове забезпечення вирішення актуальних проблем державного та суспільного розвитку. Установи Академії здійснювали науковий супровід енергетичної, авіакосмічної, машинобудівної, металургійної, оборонно-промислової, видобувної та інформаційно-комунікаційної галузей України. Подальшого розвитку набула науково-експертна діяльність, зміцнилися зв'язки установ Академії з профільними міністерствами та відомствами. Законом України «Про правотворчу діяльність» НАН України визначено головною експертною установою з проведення правової експертизи проектів законів. Для реалізації покладених на Академію функцій створено Науково-координаційну раду з питань правотворчої діяльності при Президії НАН України.

Реалізовано низку заходів з інтеграції у світовий, насамперед європейський, дослідницький простір. Значні зусилля докладено для

залучення підтримки з боку міжнародних та зарубіжних організацій — надання грантів на виконання досліджень, коштів на утримання і відновлення наукової інфраструктури, гуманітарної допомоги українським вченим. Завдяки підтримці уряду Німеччини та Німецького науково-дослідного товариства (DFG) розпочато реалізацію кількох дослідницьких ініціатив у галузі фізики високих енергій, квантових технологій, прикладної науки. Академія розширила участь у рамкових програмах ЄС, зокрема «Горизонт Європа» та Євратом.

НАН України здійснювала заходи з удосконалення своєї структури та системи управління. Проведено оптимізацію мережі наукових установ Академії з урахуванням результатів оцінювання ефективності їхньої діяльності. Протягом 2022—2025 рр. 5 наукових установ ліквідовано, 13 — приєднано до інших установ. Ці установи не давали належної наукової продукції або мали стабільно низький рейтинг порівняно з однопрофільними інститутами. Реорганізовано мережу установ подвійного підпорядкування. За оновленою у 2023 р. Методикою оцінювання ефективності діяльності наукових установ НАН України у 2023—2025 рр. оцінювання пройшли 115 наукових установ та 945 їхніх підрозділів.

Здійснено оптимізацію мережі підприємств і організацій дослідно-виробничої бази, інших суб'єктів господарювання НАН України. До сфери управління Фонду державного майна України передано понад 160 майнових комплексів академічних державних підприємств, які втратили науково-технічні зв'язки з академічними установами і тривалий час не випускали науково-технічної продукції.

Ухвалено оновлений Статут НАН України, в якому відображено зміни до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та деяких інших державних нормативно-правових актів, унормовано зміни в структурі управління Академії, уточнено статус регіональних наукових центрів, закріплено нові форми підтримки наукової молоді тощо.

Запроваджено нову процедуру обрання керівників академічних установ, яка дала більше

Виступ президента НАН України академіка НАН України Анатолія Глібовича Загороднього

прав їхнім трудовим колективам. Близько 50 наукових установ обрали нових керівників відповідно до зазначеного нововведення.

Розгорнули роботу нові органи в системі управління Академії. Науково-технічна рада НАН України, до складу якої увійшли представники міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, комітетів Верховної Ради України, провідних науково-виробничих підприємств та корпорацій, національних галузевих академій наук, докладала значних зусиль для залучення академічних установ до розв'язання актуальних науково-технічних проблем різних галузей економіки і соціальної сфери, сприяння прискоренню впровадження наукових розробок. Науково-координаційні ради при секціях НАН України розглядали питання, пов'язані з розвитком міждисциплінарних досліджень, формуванням нових загальноакадемічних програм, заслуховували звіти про результати їх виконання, вносили пропозиції щодо посилення координації фундаментальних досліджень.

Багато зусиль було докладено до розбудови сучасної дослідницької інфраструктури. В НАН України створено ефективну систему підтримки хмарної інфраструктури Академії як платформи єдиного національного інформаційного простору відкритої науки, інтегрованого до Європейської хмарної інфраструктури. Побудовано і введено в експлуатацію Інфраструктуру відкритої науки у складі Універсаль-

ної видавничої платформи наукових журналів, Репозитарію наукових текстів, Репозитарію відкритих даних, Архіву препринтів, Харвестера відкритої науки і Головного порталу відкритої науки. Розроблено систему нормативних актів, регламентів, рекомендацій, примірних договорів, що забезпечують упровадження відкритої науки в НАН України.

Реалізовано низку заходів, спрямованих на поліпшення кадрового забезпечення. Академія профінансувала програми підтримки молодих вчених. За грантами НАН України дослідницьким лабораторіям/групам молодих вчених НАН України для проведення досліджень за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки у 2021—2025 рр. працювали 30 лабораторій і 123 групи, які виконали понад 150 наукових проєктів. Організовано інформаційну підтримку та участь молодих вчених НАН України в державних та академічних конкурсах на здобуття премій, стипендій та грантів для молодих вчених. У 2021 р. засновано 15 щорічних стипендій імені академіка НАН України Б.Є. Патона для молодих вчених НАН України — кандидатів наук (докторів філософії) і докторів наук.

Докладалися зусилля для вирішення питання омолодження персонального складу Академії, керівних кадрів її установ. У 2024 і 2025 роках проведено вибори до складу НАН України з цільовими віковими квотами, що істотно знизило середній вік членів Академії. У багатьох установках сформовано резерви керівних кадрів з урахуванням необхідності залучення до них молодих вчених.

Вживалися заходи щодо підвищення ефективності використання бюджетних коштів. У 2022 р. НАН України розробила новий порядок розподілу базового бюджетного фінансування, який враховує результати оцінювання та державної атестації наукових установ, їхній кількісний і якісний кадровий склад, наявність унікальних наукових приладів, розвиток наукової інфраструктури установи, проведення заходів з оптимізації внутрішньої структури та скорочення чисельності працівників тощо. Затверджено нову редакцію Порядку конкурсного відбору наукових і науково-технічних робіт

для фінансування за бюджетною програмою КПКВК 6541230. Запроваджено конкурсні підходи до відбору нових академічних цільових програм і цільових проєктів.

З метою упорядкування майнового комплексу та його ефективного використання здійснено інвентаризацію матеріально-технічної бази, зокрема земельних ділянок Академії. Організовано оперативне збирання інформації про збитки, завдані внаслідок російської збройної агресії, із зазначенням даних про кількість та орієнтовну вартість знищеного чи пошкодженого майна.

Значну увагу Академія приділяла розв'язанню соціальних проблем її співробітників. У 2020—2025 рр. працівникам установ НАН України надано 137 службових квартир, поліпшилося медичне обслуговування співробітників Академії з використанням можливостей Державної наукової установи «Центр інноваційних медичних технологій НАН України».

Важливим напрямом діяльності є підтримання високого рівня комунікацій із суспільством та популяризація наукової діяльності. Створено новий вебсайт Академії, де широко висвітлюється діяльність академічних установ, наведено результати досліджень науковців, представлено пропозиції розробок, готових до впровадження в промисловості та застосування в соціальній сфері, анонсуються важливі події тощо. Засновано Премію НАН України «За популяризацію науки», що присуджується засобом масової інформації та їхнім окремим представникам, науковцям і організаторам самостійних проєктів за найкращий матеріал про здобутки вчених, діяльність наукових установ і НАН України загалом, а також за сприяння популяризації науки і піднесення престижу професії науковця в Україні.

Вагоме значення для успішної реалізації Концепції мав постійний моніторинг Президією НАН України стану виконання її завдань, за результатами якого здійснювалося розроблення та вжиття заходів з уточнення Плану її реалізації. Широкомасштабна російська збройна агресія змусила істотно коригувати План заходів з реалізації Концепції. На порядку денному

постали питання мобілізації ресурсів і пошуку нових можливостей забезпечення досліджень, адаптації до змінених умов життя й організації праці під час воєнного стану. Особливу увагу було приділено налагодженню роботи установ у прифронтових областях. На виконання Плану здійснено переорієнтацію тематики наукових робіт для задоволення потреб оборони та безпеки. Проведено велику роботу щодо залучення підтримки з боку міжнародних і зарубіжних організацій у вигляді грантів на виконання досліджень, коштів на утримання та відновлення наукової інфраструктури.

Низку вагомих заходів з удосконалення діяльності Академії визначено на розширеному засіданні Президії НАН України за участі провідних вчених Академії та затверджено постановою Президії НАН України від 27.11.2024 № 466 «Щодо проблем діяльності НАН України в сучасних умовах».

Водночас нагальною вимогою сьогодення є подальше реформування діяльності НАН України, що потребує вжиття конкретних заходів, спрямованих, зокрема, на оптимізацію структури Академії та мережі її установ, концентрацію наявних фінансових, матеріально-технічних і кадрових ресурсів на актуальних напрямках досліджень і важливих інноваційних розробках, посилення адресної підтримки наукової молоді, інтеграцію вчених Академії у світове наукове співтовариство, ефективне використання майнового комплексу. Важливим напрямом діяльності є реалізація основних завдань НАН України в наступному періоді, визначених постановою Загальних зборів НАН України від 06.10.2025 № 1 «Про затвердження Звіту про діяльність НАН України у 2020—2025 роках».

Тепер щодо підсумків державної атестації наукових установ НАН України. Міністерство освіти і науки України у 2024—2025 рр. організувало і провело чергову державну атестацію наукових установ відповідно до нової Методики оцінювання ефективності наукової (науково-технічної) діяльності наукових установ та закладів вищої освіти в частині провадження такими закладами наукової (науково-технічної) діяльності за окремими науковими напря-

мами під час проведення державної атестації, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 21.10.2024 № 1485.

Державну атестацію пройшли 150 наукових установ НАН України за шістьма науковими напрямками: одна — за напрямом «аграрно-ветеринарний», 15 (10 %) установ — за напрямом «супільний», 74 (49,3 %) — за напрямом «природничо-математичний», 34 (22,6 %) — за напрямом «інженерно-технологічний», 5 (3,3 %) — за напрямом «біомедичний» та 21 (14 %) — за напрямом «гуманітарно-мистецький».

За результатами державної атестації 44 установи НАН України (29,3 %) було віднесено до групи «А», 50 установ (30 %) — до групи «Б», 42 установи (28 %) — до групи «В» та 14 установ (9,3 %) — до групи «Г».

НАН України зазначає, що під час проведення у 2024—2025 рр. державної атестації її установи зіткнулися з низкою проблем, які істотно вплинули на результати. Однією з головних проблем було те, що вони вибудовували роботу з урахуванням вимог методики, чинної у 2019—2024 рр., проте наприкінці 2024 р. її було принципово змінено. Тому установи НАН України були змушені проходити державну атестацію на основі вимог та умов, які не були їм заздалегідь відомі, а отже, вони не могли врахувати їх під час формування показників за новою Методикою оцінювання.

Застосування нової Методики оцінювання виявило низку недоліків, про які йшлося ще під час її громадського обговорення. Найголовнішим серед них є те, що Методика не враховує повною мірою специфіку діяльності наукових установ, насамперед соціогуманітарного напрямку, установ, які є об'єктами природно-заповідного фонду, тощо. Під час проведення державної атестації всупереч наполяганню НАН України не бралися до уваги роботи наукових установ в інтересах оборони і безпеки держави, підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів для державних органів, проведення наукової експертизи проектів законодавчих актів та науково-технічної експертизи на замовлення державних органів та організацій. Серйозним недоліком атестації

є пріоритетність кількісних показників, за висока вага показників, що характеризують міжнародну співпрацю, певна невідповідність чинному законодавству у сфері науки. Чималу кількість зауважень висловили установи НАН України й щодо роботи інформаційної системи під час внесення показників для проходження державної атестації. Академія зверталася з численними листами до МОН України щодо виявлених проблем та з пропозиціями з удосконалення окремих положень Методики, а також процедури оцінювання, проте ці звернення не було взято до уваги.

Водночас результати державної атестації за методикою, яка не пройшла апробації та має чимало недоліків, можуть мати істотний вплив на подальше функціонування наукових установ, насамперед на їх фінансування. Так, МОН України розробляє проект Порядку розподілу коштів базового фінансування основної діяльності наукових установ, наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок закладів вищої освіти за результатами державної атестації таких установ (закладів), який передбачає, що головний розпорядник бюджетних коштів під час щорічного планування видатків державного бюджету за кожним окремим науковим напрямом має дотримуватися диференційованого підходу залежно від групи, до якої віднесено установу. Згідно з проектом Порядку, установи, які потрапили до групи «Г» (за винятком установ природно-заповідного фонду), підлягають реорганізації до 1 вересня 2026 р. Однак серед установ Академії, які потрапили до цієї групи, крім установ природно-заповідного фонду, є обсерваторія та установа, переміщена з Донецька.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- затвердили склад Комісії з питань аспірантури та докторантури при Президії НАН України;
- погодили оновлення складу Комісії з питань модернізації парку наукових приладів та обладнання НАН України та її бюро;
- затвердили скоригований план підготовки та випуску видавничої продукції НАН України у 2025 р.;

- ухвалили рішення про припинення випуску періодичних видань Відділення історії, філософії та права НАН України, а саме: збірників наукових праць «Проблеми історії України XIX — початку XX століття»; «Соціум. Альманах соціальної історії»; «Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики»; «Україна в Центрально-Східній Європі»; «Україна XX ст.: культура, ідеологія, політика»; «Український історичний збірник».

Призначено:

- академіка НАН України **Кошечка Вячеслава Григоровича** почесним директором Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України;
- академіка НАН України **Кришталія Олега Олександровича** почесним директором Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України;
- кандидата хімічних наук **Попільніченка Сергія Валентиновича** виконувачем обов'язків директора Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії ім. В.П. Кухаря НАН України.

Затверджено:

- члена-кореспондента НАН України **Коця Сергія Ярославовича** головним редактором наукового періодичного видання «Фізіологія рослин і генетика».

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України члена-кореспондента НАН України **Коболева Володимира Павловича** за багатолітню плідну працю вченого, педагога і організатора науки, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток фундаментальних і прикладних досліджень у галузі морської геофізики;
- головного наукового співробітника Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України доктора геологічних наук **Бурахович Тетяну Костянтинівну** за багатолітню плідну наукову і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень електропровідності земної кори і верхньої мантії;
- начальника відділу кадрів Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» **Коршенко Віту Олександрівну** за багатолітню плідну сумлінну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок в ефективне забезпечення адміністративно-організаційної роботи установи.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- заступника директора з наукової роботи Інституту інформаційних технологій та систем НАН України доктора біологічних наук **Козак Людмилу Михайлів-**

ну за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок в організацію підготовки висококваліфікованих наукових кадрів — фахівців у галузі інформаційних технологій;

- в.о. головного наукового співробітника Українського мовно-інформаційного фонду НАН України кандидата філологічних наук **Чумака Володимира Васильовича** за багатолітню плідну сумлінну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації в галузі української лінгвістики.

Відзнакою НАН України «За сприяння розвитку науки» нагороджено:

- ректора Національної академії статистики, обліку і аудиту Державної служби статистики України академіка НАН України **Осауленка Олександра Григоровича** за багатолітню плідну працю на освітній ниві, визначні творчі здобутки вченого-економіста, організатора і засновника знаної школи національної статистичної науки та активне сприяння розвитку і зміцненню інформаційної безпеки України.

Відзнакою НАН України «Талант, натхнення, праця» нагороджено:

- співробітників установ Відділення енергетики та енергетичних технологій НАН України — молодшого наукового співробітника Інституту електродинаміки НАН України доктора філософії **Зубкова Івана Сергійовича**; молодшого наукового співробітника Інституту відновлюваної енергетики НАН України доктора філософії **Іванчука Владислава Юрійовича**; наукового співробітника Інституту загальної енергетики НАН України доктора філософії **Магушкіна Дмитра Сергійовича**; старшого наукового співробітника Інституту технічної теплофізики НАН України доктора філософії **Новікову Юлію Петрівну**; старшого наукового співробітника Інституту енергетичних машин і систем ім. А.М. Підгорного НАН України кандидата технічних наук **Ткаченка Олександра Олеговича** — за наполегливу плідну працю, значні здобутки у професійній діяльності, вагомий особистий внесок у розвиток пріоритетних наукових досліджень у галузі енергетики та з нагоди Дня енергетика.

Подякою НАН України відзначено:

- головного вченого секретаря НААН України, директора Інституту механіки та автоматики агропромислового виробництва НААН України доктора технічних наук, академіка НААН України **Адамчука Валерія Васильовича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у

розвиток вітчизняної техніки і технологій для аграрного виробництва;

- начальника Секретаріату Президії НАН України кандидата філологічних наук **Вербенко Ірину Юрійівну** за багатолітню плідну творчу працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок в управління діловодством в Апараті Президії НАН України та організаційно-інформаційну й контрольно-облікову діяльність Президії НАН України;

- співробітників Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України — радника при дирекції академіка НАН України **Старостенка Віталія Івановича**; головного наукового співробітника члена-кореспондента НАН України **Кутаса Романа Івановича**; заступника директора з наукової роботи доктора фізико-математичних наук **Легостаєву Ольгу Вадимівну** — за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі наук про Землю;

- співробітників установ Відділення енергетики та енергетичних технологій НАН України — наукового співробітника Інституту газу НАН України кандидата технічних наук **Вербовського Олексія Валерійовича**; завідувача сектору Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України **Гавриленко Вікторію Сергійівну**; старшого наукового співробітника Інституту проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України кандидата технічних наук **Потенка Олександра Сергійовича**; старшого наукового співробітника Інституту теплоенергетичних технологій НАН України кандидата технічних наук **Щудла Тараса Сергійовича** — за наполегливу плідну працю, значні здобутки у професійній діяльності, вагомий особистий внесок у розвиток пріоритетних наукових досліджень у галузі енергетики та з нагоди Дня енергетика.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- співробітників Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України — завідувача відділення доктора фізико-математичних наук **Микуляка Сергія Васильовича**; провідного наукового співробітника доктора геологічних наук **Лисинчука Дмитра Володимировича**; старшого наукового співробітника кандидата геологічних наук **Поляченка Євгена Броніславовича**; провідного інженера **Тонковиди Євгена Михайловича** — за багатолітню плідну сумлінну працю, значні творчі здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток геофізичних досліджень Землі.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик